

ประชาชนกับกระบวนการยุติธรรม
ศึกษาเฉพาะกรณี เจ้าพนักงานตำรวจ

พ.ต.ต.ยิ่งรัตน์ สอาดยิ่ง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา การปกครอง ภาควิชาการปกครอง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-334-367-9

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PEOPLE AND JUDICIAL PROCESS: A STUDY OF THAI POLICE OFFICER

POLICE MAJOR YINGRAT SAADRYING

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of arts in Government**

Department of Government

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

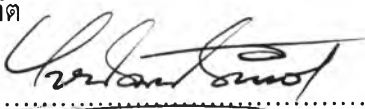
Academic Year 1999

ISBN 974-334-367-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ประชาชนกับกระบวนการยุติธรรม ศึกษาเฉพาะกรณี เจ้าหน้าที่ตำรวจ
โดย   พันตำรวจตรี ยิ่งรัตน์ สอาดยิ่ง
ภาควิชา   การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ

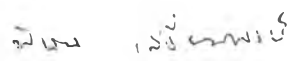
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยนต์ ไชยพร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์ เสีี่ยมพงษ์)

ยิ่งรัตน์ สอาดยิ่ง : ประชาชนกับกระบวนการยุติธรรม ศึกษาเฉพาะกรณี เจ้าหน้าที่ตำรวจ
(PEOPLE AND JUDICIAL PROCESS : A STUDY OF THAI POLICE OFFICER)

อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, 106 หน้า ISBN 974-334-367-9

วิทยานิพนธ์นี้ ศึกษาบทบาทและอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นอำนาจในการสอบสวน การจับกุม การตรวจค้น การออกหมายจับ การควบคุม และการพิจารณาการปล่อยตัวชั่วคราว เนื่องจากเป็นอำนาจที่เด็ดขาดไม่มีระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลย์ที่มีประสิทธิภาพ

การศึกษาใช้การดำเนินการวิจัยเอกสารเป็นหลัก และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทนายความ ประชาชน และนักวิชาการ สรุปผลได้ว่า ขณะนี้ประเทศไทยเข้าสู่ความเป็นสากล การยอมรับหลักนิติธรรม (Rule of Law) มีความสำคัญและจะมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และจะเห็นได้ว่าการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ เงื่อนไขหนึ่งที่นานาชาติจับตามองก็คือ กระบวนการยุติธรรมของไทย ให้ความเป็นธรรมเพียงพอหรือไม่ สอดคล้องกับหลักมนุษยชนหรือไม่ ดังนั้นการที่มีองค์กรอื่นไม่ว่าจะเป็น ศาล พนักงานอัยการ ทนายความ และประชาชนอื่น ๆ เข้ามาตรวจสอบ และถ่วงดุลอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบัน เพื่อให้เป็นไปตามหลักการสากลที่นานาชาติยอมรับ และเป็นหลักประกันว่ากระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ของตำรวจจะให้ความเป็นธรรมที่เพียงพอตามมาตรฐานที่นานาชาติยอมรับ คือ มีลักษณะโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และสิ่งสำคัญที่จะต้องดำเนินการควบคู่กันไปเพื่อที่จะเอื้ออำนวยเงื่อนไขให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปได้ก็คือ จะต้องมีการสนับสนุนปัจจัยทางการบริหารในส่วนต่าง ๆ เพื่อที่จะเอื้ออำนวยให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิสิต... .....
ลายมืออาจารย์ที่ปรึกษา..... .....

YINGRAT SA-ARDYING : PEOPLE AND JUDICIAL PROCESS : A STUDY OF THAI
POLICE OFFICER. ASSOC.PROF.PRICHA HONGSKRAILERT, Ph.D. 106 pp.
ISBN 974-334-367-9.

This thesis is aimed at studying the authority of inquiry officers who are a part of due process of law. The inquiry powers include inquiry, arrest, examination, issuing warrant of arrest, control, and temporary discharge. However, these powers are incomplete, for the lack of the check-and-balance system which lead to inefficiency.

The study is based on documentary research and interviewing concerned people, such as police officers, lawyers, people, and technocrats. As a result of the study, it is concluded that, in so far as the globalization as to the rule of law is concerned, we have to improve our inquiry and examining process towards international due process of law, which is based on human rights. As a result, it is recommended that there should be other institutions, such as courts, public prosecutors, lawyers, and citizens, to empowered to check and balance the inquiry and examining officers. This is an emergent need for development in order to gain recognition from international states, for the international due process of law requires clean and accountable check, as well as the improvement of facilities which support the administration of law process with efficiency.

ภาควิชา	การปกครอง	ลายมือชื่อนิติ	.....
สาขาวิชา	การปกครอง	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา	.....
ปีการศึกษา	2542		

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาปราณีเป็นอย่างยิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำปรึกษา ตลอดจนให้คำแนะนำต่าง ๆ รวมตลอดทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ ไชยพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์ เสงี่ยมพงษ์ ซึ่งได้สละเวลาให้คำปรึกษาต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงขอกราบขอบพระคุณ ท่านคณาจารย์ดังกล่าวนามมาแล้วข้างต้นเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

นอกจากนี้ ขอขอบคุณ คุณจิราพร คุณปราชญ์ สอาดยิ่ง ซึ่งให้กำลังใจและช่วยเหลือปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี และที่ขาดไม่ได้ก็คือ ส.ต.ต.ประพันธ์ มีมุข ส.ต.ต.ทวี ไพรสุวรรณ ส.ต.ต. สมภักษ์ คงป้อม และ ส.ต.ต.กาญจนา พวงแก้ว และอีกหลาย ๆ ท่านที่ไม่ได้กล่าวไว้ ณ ที่นี้ด้วยซึ่งช่วยในการจัดการด้านเอกสาร จนกระทั่ง วิทยานิพนธ์สำเร็จและสมบูรณ์

พันตำรวจตรี ยิ่งรัตน์ สอาดยิ่ง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ปัญหาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานการศึกษาของการวิจัย.....	4
ขอบเขตการศึกษา.....	5
นิยามศัพท์.....	5
วิธีการดำเนินการศึกษา.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	7
สภาวะธรรมชาติและ การเกิดสังคมเมือง.....	7
หลักของการแบ่งแยกอำนาจ.....	10
แนวความคิดเกี่ยวกับกฎหมาย.....	11
ระบบกระบวนการยุติธรรม.....	14
แนวความคิดเกี่ยวกับตำรวจ.....	21
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
3 กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย.....	50
1. การดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวน.....	50
2. การดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหา.....	51
3. การดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย.....	59
การดูแลอำนาจการสอบสวน.....	64
ก. การดูแลอำนาจจากองค์การรัฐ.....	64

1. กระทรวงมหาดไทย	64
2. ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ	65
3. พนักงานอัยการ	70
4. ผู้บริการการสอบสวนหรือผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวน	71
5. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและ ประพฤติมิชอบในวงราชการ	71
ข. การดูแลอำนาจจากองค์กรอื่น	72
1. สมาคมทนายความแห่งประเทศไทย	72
2. สื่อมวลชน	72
4 ระบบการสอบสวนของประเทศไทย	77
5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	90
รายการอ้างอิง.....	93
ภาคผนวก.....	101
ประวัติผู้เขียน	107